

Recomandare / punct de vedere al CS-UBB privind folosirea rezultatelor cercetării în lucrări de finalizare a studiilor

La solicitarea Directorului Institutului de Studii Doctorale al UBB, Consiliul Științific al Universității Babeș-Bolyai (CS-UBB) exprimă următorul punct de vedere, cu titlu de recomandare generală:

Planul strategic al Universității Babeș-Bolyai (UBB) urmărește poziționarea cercetării științifice de excelență ca fundament pentru o educație modernă și are ca prim obiectiv strategic dezvoltarea unui act educațional bazat pe cercetare. Astfel, activitatea de cercetare desfășurată în cadrul UBB, inclusiv atunci când duce la publicare în forme/medii specifice domeniului, implică deseori participarea unuia sau mai multor studenți. În astfel de situații, este de datoria mentorilor ca studenții să se regăsească pe lista de autori sau pe cea de mulțumiri (în funcție de practicile domeniului și de magnitudinea contribuției) a publicației în cauză (articol, carte, brevet etc. după caz).

Totodată, este recomandabil ca studenții să folosească rezultatele respective și în lucrări de finalizare a studiilor (fie ele lucrări de licență, disertații, teze sau alte forme). Mai mult decât atât, în cazul tezelor de doctorat, aceasta nu este doar o recomandare, ci are titlu de obligativitate, spre exemplu prin Ordinul Ministerului Educației Naționale Nr. 5110/2018 din 17 septembrie 2018 privind aprobarea standardelor naționale minimale pentru acordarea titlului de doctor.

Utilizarea rezultatelor cercetării obținute de către studenți în lucrările de finalizare a studiilor acestora este o practică standard la universități de prestigiu din întreaga lume, cu respectarea principiilor enunțate mai jos. Încurajăm folosirea acestei practici la UBB. Subliniem că această practică nu înseamnă autoplăgiat, deoarece o lucrare de licență, disertație sau o teză de doctorat sau una de abilitare nu reprezintă o “publicație” în sensul general folosit, în legislația română și în normele general acceptate ale comunității academice, la definirea autoplăgiatului. Folosirea în orice fel a “procentajului de similitudine” ca argument împotriva acestei refolosiri a rezultatelor este nejustificată și, mai mult, decredibilizează procedurile legitime de verificare a originalității.

1. Studenții co-autori ai publicațiilor în reviste/cărți/etc au dreptul să folosească în lucrarea de finalizare a studiilor materialul din acele publicații anterioare, fără să li se ceară să îl reformuleze pentru o presupusă (sau prost înțeleasă) „originalitate” în raport cu textul tot de ei scris.

Este rezonabil să se solicite studenților să editeze pentru teză/disertație/licență materialele din lucrările lor deja publicate, dar numai în măsura în care (a) este necesară uniformizarea/armonizarea formatului sau fluxului de idei cu restul lucrării, (b) este utilă o extindere a materialului (de exemplu pentru punere în context), (c) este necesară o traducere în altă limbă. Acțiuni care trebuie descurajate ferm sunt:

- i. Traducerea unei lucrări în altă limbă doar ca să nu semene cu originalul scris tot de către student
- ii. Reformularea unei părți a tezei pentru că procentul de similitudine Turnitin/iTHENTICATE etc. cu propriul articol/capitol deja publicat ar fi prea mare.

Astfel, spre exemplu, în cazul în care un student a generat toate datele și a scris sau a contribuit la aproape tot textul unei publicații deja apărute, acesta poate folosi materialul ca atare, chiar dacă procentajul de similitudine ar ajunge aproape de 100% pentru un capitol din teză, atâta timp cât este precizat că respectivul capitol este bazat pe publicația mai sus menționată, la care studentul este autor.

O observație importantă este că deși tradiția refolosirii datelor în teze de doctorat/disertații etc este bine încetățenită, aspectele legale/formale de drept de proprietate intelectuală (copyright) sunt și ele de luat în seamă. Majoritatea editurilor au afișate politici clare în privința refolosirii materialului pentru lucrări de finalizare a studiilor.

2. Studenții nu dețin drept de utilizare asupra întregii publicații (articol, carte etc), acolo unde ei sunt co-autori. Ei pot prezenta în lucrările de finalizare a studiilor pasaje de text scrise/editate și respectiv rezultate concrete (ex., Tabele, grafice, coduri, probe etc.) generate în mod nemijlocit de către ei (sau cu o contribuție majoră a lor) în acea publicație. **Dacă se folosesc pasaje sau date din propria publicație, dar care au fost scrise/generate de alți co-autori, astfel de refolosire trebuie ținută la minimum și evidențiată cu atare** (mai exact, ca o contribuție a unor terți, echivalentă cu prezentarea de date din literatura de specialitate – și citată ca atare), astfel încât să nu existe posibilitatea de confundare a lor cu propriile rezultate/contribuții ale studentului.

Fără a avea pretenția la exhaustivitate, exemple de situații concrete în care este posibilă refolosirea datelor ar putea fi:

i. Studentul a produs o parte din datele experimentale redată în Tabele/Figuri, dar nu a contribuit la scrierea textului; în această situație poate refolosi tabelele/figurile respective, dar nu este acceptabil să folosească textul scris de alți co-autori, ci trebuie să scrie „în propriile cuvinte” pentru teză/disertație/licență.

ii. Doi studenți au contribuit la anumite paragrafe din publicație; este inacceptabil ca ambii să folosească exact același paragraf ca fiind original în propria teză/disertație.

iii. Studentul a produs probe, pe care alții au făcut măsurători. În astfel de situații rezultatele măsurătorilor pot fi importante, dar nu trebuie în niciun caz implicat că studentul a făcut totul – ci trebuie indicată contribuția sa. Reciproc, acolo unde contribuția studentului a fost să facă măsurători pe probe furnizate de alții.

iv. Studentul a efectuat muncă de replicare (a repetat experimente/măsurători pentru a verifica reproductibilitatea lor, fără a genera concluzii/observații noi). În astfel de situații munca trebuie recunoscută ca atare în lucrarea de finalizare a studiilor (iar, spre exemplu, la nivelul licență ea poate fi suficientă în sine), dar natura repetitivă studiului trebuie precizată explicit.

v. În echipă au existat doi studenți, din cicluri de studii diferite – dintre care unul a acționat ca tutor/co-îndrumător al celuilalt (ex., un doctorand și un student de nivel licență). În măsura în care doctorandul a contribuit direct la generarea și prelucrarea datelor prezentate în lucrarea de licență a partenerului de echipă, este acceptabil să le folosească și în propria teză de doctorat. Subliniem însă: calitatea de îndrumător în sine nu dă drept de proprietate intelectuală sau de co-autorat, dacă îndrumătorul nu a contribuit direct la acele rezultate. Deasemenea, o astfel de situație nu justifică folosirea aceluiași text de către ambii studenți.

La rândul lor, facultățile pot completa această recomandare cu un set separat de propuneri care să reflecte procedurile din domeniul lor de expertiză și pot propune înființarea unor comisii interne permanente de experți care să ofere consultanță și să decidă asupra problemelor controversate.